

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi siemenperunakeskuk- sen suojavyöhykkeestä

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksen tarkoituksena on lailla muodostaa erityinen suojavyöhyke maatalouden tutkimuskeskuksen yhteydessä toimivan siemenperunakeskuksen ympärille sen suojaamiseksi perunan kasvintuhoojilta. Suojavyöhyke käsittäisi Tyrnävän, Limingan ja Temmeksen kunnat. Suojavyöhykkeellä olisi noudatettava ennalta ehkäisevästi laissa säädettäviä yleisiä kieltoja ja määräyksiä, jotka koskevat muun muassa pe-

runan kuljetuksen rajoittamista alueelle, siemenperunalle asetettavia vaatimuksia sekä alueella noudatettavaa perunan viljely-, varastointi- ja käsittelyhygieniää.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Sitä on tarkoitus soveltaa siemenperunan osalta ensimmäisen kerran vuonna 1989.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne

Korkealaatuisen siemenperunan tuottamiseksi on maatalouden tutkimuskeskuksen yhteyteen 1976 perustettu siemenperunakeskus. Siemenperunakeskus sijaitsee Pohjois-Pohjanmaalla Tyrnävän kunnassa. Se tuottaa tervettä, korkealuokkaista perunansiementä kotimaisen perunantuotannon tarpeisiin.

Siemenperunakeskuksen toiminta on järjestetty siten, että keskuksen omalla tilalla, laboratorioissa, kasvihuoneissa ja pelloilla tuotetaan perunalajikkeista jalostajan- ja perussiemenluokan siemenperunaeriä. Näitä eriä lisätään sopimusviljelyksillä valiosiemenuokan siemeneriksi. Sopimusviljelykset sijaitsevat Tyrnävän, Limingan ja Temmeksen kunnissa. Sopimusviljelijöitä on nykyään noin 50 ja sopimusviljelyksiä yhteensä noin 350 hehtaaria.

Laitoksen sijaintipaikan valintaan on merkittävästi vaikuttanut se, ettei kyseisellä alueella esiintynyt laitosta perustettaessa vaarallisia kasvintuhoojia. Laitoksen toiminnan perus-

edellytyksenä on, että kasvintuhoojien leviäminen sen toiminta-alueelle saadaan estetyksi.

Siemenperunakeskuksen toiminnan laajentuminen on parantanut perunantuotannon edellytyksiä Pohjois-Pohjanmaalla ja kiinnostus muunkin perunan kuin siemenperunan viljelyyn keskuksen läheisyydessä on lisääntynyt. Lisääntyneestä kiinnostuksesta perunan tuottamiseen on toisaalta ollut seurauksena vaarallisten kasvintuhoojien leviämiskaava alueelle muualta Suomesta tuotavan siemenperunan ja muun perunan välityksellä.

Erityisenä uhkana siemenperunakeskuksen toiminnalle on pidettävä peruna-ankeroista ja perunan vaaleaa rengasmätää. Kumpikin kasvintuhooja on levinnyt laajalti Etelä- ja Keski-Suomeen. Toistaiseksi kumpaakaan mainittua kasvintuhoojaa ei ole todettu siemenperunakeskuksen varsinaiselta toiminta-alueelta. Niiden leviäminen aiheuttaisi erittäin suuria ongelmia terveen siemenperunan tuottamiselle ja voisi tehdä siemenperunakeskuksen toiminnan lähes mahdottomaksi.

Lakiesityksen tarkoituksena on valtakunnassa tarvittavan terveen, korkealaatuisen siemenperunan tuotannon turvaamiseksi ennalta estää kasvinsuojelulain (127/81) 2 §:ssä tarkoitettujen kasvintuhoojien, joiden isäntäkasvi on peruna, kulkeutumista Tyrnävän, Limingan ja Temmeksen kuntien alueelle, joista tällä lailla muodostettaisiin siemenperunakeskuksen suojavyöhyke sekä torjua ja estää leviämistä suojavyöhykkeellä jo olevaa kyseisen kasvintuhoojan esiintymää (1 § 1 mom.).

Suojavyöhykkeellä jo todettua kasvintuhoojaa, jonka isäntäkasvi on peruna, torjuttaessa ja ehkäistäessä sen leviämistä ehdotetaan sovellettavaksi kasvinsuojelulakia siltä osin kuin tässä laissa ei muuta säädetäisi. Yksityiskohtaisista perusteluista ilmenevien säädettyväksi ehdotettujen poikkeusten tarkoituksena on tehostaa torjuntaa ja leviämisen ehkäisemistä suojavyöhykkeellä siitä, mitä se on muualla maassa.

Kasvinsuojelulaissa ei ole säännöksiä kasvintuhoojan esiintymien ennalta ehkäisemiseksi. Tämän kaltaiseksi suojavyöhykkeellä voimassa oleviksi säännöksiksi ehdotetaan rajoituksia perunan kuljettamiseen suojavyöhykkeelle ja määräyksiä siitä, millaista siemenperunaa vyöhykkeellä tulee käyttää. Niin ikään lakiesitykseen sisältyy määräyksiä ennalta ehkäisevästä puhdistamisesta ja desinfioimisesta.

2. Valmistelu

Siemenperunakeskuksen ja Raision tehtaiden Vihannin perunateollisuuden viljelijätoimikunnat käsitelivät 1982 toimenpiteitä Pohjois-Pohjanmaan säilyttämiseksi vapaana erityisen vahingollisista perunan tuholaisista ja laativat muiston tarvittavista toimenpiteistä. Viljelytoimikunnat ja siemenperunakeskus pyysivät toimenpiteistä lausunnot Limingan, Kestilän, Oulunsalon, Lumijoen, Tyrnävän, Muhoksen, Ruukin ja Siikajoen kuntien maatalouslautakunnilta. Kuntien maatalouslautakunnat pitivät tärkeänä sementuotantoalueen säilyttämistä vapaana perunan vaarallisista kasvintuhoojista.

Viljelijätoimikunnat saattoivat asian maatalahallituksen tietoon vuonna 1983 ja pyysivät sitä ryhtymään muistiossa esitettyihin toimenpiteisiin. Aloitteessa esitettiin sementuotantoalueella noudatettavaksi siemenperunan laatua koskevia vaatimuksia, säännöllisiä tarkastuksia

kasvintuhoojien toteamiseksi, kasvintuhoojan saastuttaman tilan poistamista perunantuotannosta ja saastuneen alueen desinfiointia valtion kustannuksella sekä perunan viljelyssä käytettyjen koneiden, laitteiden ja varastojen puhdistuksia.

Maa- ja metsätalousministeriön asettama kasvinsuojelun neuvottelukunta käsiteli Pohjois-Pohjanmaan perunan tuotantoon liittyviä kasvinsuojelukysymyksiä vuonna 1983 ja esitti toimenpiteitä alueen suojaamiseksi kasvintuhoojilta. Lisäksi ovat siemenperunakeskus, Tyrnävän kunta ja Maataloustuottajain Tyrnävän yhdistys vuosina 1985—1987 tehneet asiasa aloitteita ja antaneet lausuntoja toimenpidevaihtoehtoista.

Tehtyjen esitysten pohjalta on asiaa valmisteltu maa- ja metsätalousministeriön ja maatalahallituksen virkamiesten yhteistyönä.

3. Lausunnonantajat

Tyrnävän, Limingan ja Temmeksen kunnat sekä alueen maataloustuottajain yhdistys ovat antaneet lakiesityksestä lausunnon.

Kaikki lausunnonantajat ovat ilmoittaneet pitävänsä suojavyöhykkeen muodostamista tarpeellisenä ja kiireellisenä tehtävänä. Lausunnoissa on korostettu sitä, että viljelijöiden tulee saada riittävät korvaukset suojelutoimenpiteistä mahdollisesti aiheutuvista kustannuksista sekä että siemenperunan saanti kohtuulliseen hintaan alueella on turvattava.

4. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset

Suojavyöhykkeeseen liittyvät neuvonta- ja tarkastustehtävät edellyttävät yhden konsulentin toimen perustamista Oulun maatalouskeskukseen. Lain määräysten noudattamista koskevat valvontatehtävät voidaan hoitaa maataloushallinnon nykyisen henkilöstön avulla.

Suojavyöhykkeen toteuttamisesta aiheutuvien kustannusten ja vahinkojen korvaamista alueen asukkaille esitetään rajattavaksi vain niihin toimenpiteisiin, joihin asianomainen määrätään ryhtymään vyöhykkeellä todetun kasvintuhoojan torjumiseksi. Tämä periaate on yhdenmukainen kasvinsuojelulaissa säädetyn valtion korvausvelvollisuuden kanssa. Sen sijaan viljely- ja tuotantohygieniasta ja siemen-

perunan ajoittaisesta vaihtamisesta aiheutuneita kustannuksia ei korvattaisi, sillä näiden voidaan katsoa tuottavan vastaavaa hyötyä sadon määrän ja laadun paranemisena ja korkealaatuisen tuotannon jatkumisena.

5. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Terveen siemenperunan käyttämistä koskevat vaatimukset ehdotetaan kuitenkin tulevaksi voimaan kasvukaudella 1989.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 §. Lakiesityksen tarkoituksena on, että se koskee vain sellaisia kasvintuhoojia, joiden isäntäkasvi on peruna. Muiden kasvintuhoojien osalta kasvinsuojelulakia noudatettaisiin suojavyöhykkeellä sellaisenaan. Niiden kasvintuhoojien, joiden isäntäkasvina on peruna, torjumiseen ja leviämisen estämiseen noudatettaisiin suojavyöhykkeelläkin kasvinsuojelulakia siltä osin kuin tässä laissa ei ole muuta säädetty (esimerkiksi 6 § sekä osaksi 7—11 §). Kasvinsuojelulain ilmoittamisvelvollisuudesta ehdotetaan nimenomaan säädettäväksi, että kasvinsuojelulain 4 ja 6 §:iä sovelletaan suojavyöhykkeellä sellaisinaan ottaen 6 §:ää sovellettaessa huomioon myös rajoitukset, joista päätettäisiin tämän lain nojalla.

Kun siemenperunakeskuksen oman ja sopimusviljelyn tarkoituksena on terveen siemenperunan tuottaminen, ei ole tarpeen vaatia siemenperunakeskukselta 3 §:ssä tarkoitettua lupaa eikä soveltaa 4 §:ää siemenperunakeskuksen toimintaan. Siemenperunakeskus tarvitsee tuotannon ylläpitämiseen uusia peruna-aineistoja.

2 §. Lakiesityksen tarkoituksena on tehostaa kasvinsuojelua suojavyöhykkeellä. Siten on tarkoituksenmukaista, että tämän lain täytäntöönpano ja lain valvonta uskotaan samoille viranomaisille kuin on säädetty kasvinsuojelulaissa eli maatilahallitukselle ja asianomaiselle maatalouspiirille.

3 §. Siemenperunatuotannon turvaamiseksi ja suojavyöhykkeen pysyttämiseksi kasvintuhoojista vapaana perunan kuljettaminen vyöhykkeelle muualta maasta tulisi rajoittaa mahdollisimman vähäiseksi. Pääsääntöisesti kaiken suojavyöhykkeellä eri tarkoituksiin käytetyn perunan tulee olla vyöhykkeellä viljeltyä, lajiteltua ja pakattua. Kuitenkin sen varalta, ettei vyöhykkeellä jostakin syystä, esimerkiksi katoavuuden seurauksena, olisikaan riittävästi peru-

naa tiettyyn tarkoitukseen, tulisi säännöksiin sisällyttää mahdollisuus erityisillä ehdoilla tuoda perunaa vyöhykkeelle. Erityisinä ehtoina olisivat esimerkiksi tuotavien perunaerien tarkastaminen ja terveys. Maatilahallitus esitetään valtuutettavaksi myöntämään tällaiselle perunalle kuljetusluvat.

Kuljetusten luvanvaraisuuden noudattamisen valvonta on mahdollista ja tarpeellista lähinnä sellaisten kuljetusten osalta, joissa perunaa kuljetetaan käytettäväksi tai varastoitavaksi esimerkiksi kaupalliseen jakeluun, maatalolle, perunan jalostamiseen taikka muuhun liike- tai ammattimaiseen toimintaan. Satunnaisten ja pienten ruokaperunaerien kuljettamiseen kotitaloudessa käytettäväksi ei ole tarkoitus puuttua.

4 §. Suojavyöhykkeellä käytettävän siemenperunan tulee pääsääntöisesti olla vyöhykkeellä viljeltyä ja varastoitua. Kun vyöhykkeelle olisi 3 §:n mukaisesti mahdollista erityisistä syistä kuljettaa perunaa vyöhykkeen ulkopuolelta maatilahallituksen luvalla ja sen asettamilla ehdoilla, tulisi tämän koskea myös siemenperunaa, mikäli käyttö siemenperunaksi on lupaehtoisissa nimenomaan sallittu. Kaiken vyöhykkeellä käytettävän perunan tulisi olla tuotettu sementtavaran kaupasta annetun lain (669/75) määräysten mukaisesti valtion sementarkastuslaitoksen valvonnassa taikka tällaisesta vyöhykkeellä lisättyä. Hyvänä viljelytapana voidaan pitää sitä, että tilalle hankitaan korkealuokkaista tervettä siementä, jota lisätään omaan käyttöön. Kasvinsuojelusyistä siementä ei kuitenkaan tule käyttää kolmea vuotta pitempään.

Siemenperunakeskuksen ja sen jäsenyhteisöjen velvollisuutena voidaan katsoa olevan huolehtia suojavyöhykkeellä tarvittavan siemenperunan saatavuudesta.

Tarkoituksena on, että siemenperunan käyttämääräysten noudattamista valvotaan mahdollisuuksien mukaan myös pienten palstaviljelmien osalta. Todennäköisyys kasvintuhoojan esiintymiseen harrasteviljelmillä on keskimääräisesti suurempikin kuin ammattimaisilla viljelmillä ja kasvintuhoojat voivat levitä pieniltä aloilta yhtä hyvin kuin isommilta.

5 §. Suojavyöhykkeen pysyminen vapaana kasvintuhoojista riippuu suuresti siitä, minkälaista tuotantohygieniaa alueella noudatetaan. Kun vyöhykkeellä tullaan sallimaan perunan yhteisvarastointi ja pakkaamoissa joudutaan käsittelemään useita eri viljelmiltä peräisin olevia perunaeria, tulee varastoinnille ja perunan käsittelylle asettaa korkeat vaatimukset. Vaikka varastojen ja laitteiden puhdistuksen ja desinfioinnin tulisi kuulua itsestään selvänä korkeaan tuotantohygieniaan, on näitä koskevat määräykset sisällytettävä säännöksiin, jotta ne voidaan myös vaatia tehtäväksi. Maatilahallituksen tehtävänä tulisi olla yksityiskohtaisten menettelytapaohjeiden antaminen.

6 §. Perunan kasvintuhoojien torjunnasta ja leviämisen estämisestä on kasvinsuojeluasetuksessa (442/82) annettu erityisiä säännöksiä. Suojavyöhykkeellä ehdotetaan noudatettavaksi tehokkaampaa kasvinsuojelua niin, että suojavyöhykkeellä sijaitsevalle viljelmälle, jolla on todettu 1 §:n 1 momentissa tarkoitettu kasvintuhooja, laaditaan viljelmäkohtainen torjuntasuunnitelma, jonka maatilahallitus hyväksyy. Tarkoituksena on, että suojavyöhykkeellä todettu kasvintuhooja saadaan kuhunkin tapaukseen sopivilla tehokkailla ja nopeilla toimenpiteillä hävitetyksi. Tällöin on tarkoituksenmukaista voida poiketa niistä yleisistä, koko valtakuntaa koskevista viljelykierroista ja muista toimenpiteistä, joista on säädetty kasvinsuojeluasetuksessa. Voimassa olevan kasvinsuojeluasetuksen 24 §:n mukaan maatilahallitus voi nytkin myöntää poikkeuksia perunan vaalean rengasmädän ja ruskomädän sekä peruna-ankeroksen torjumiseksi ja leviämisen ehkäisemiseksi säädettyistä viljelyrajoituksista, jos viljelmälle laaditaan maatilahallituksen hyväksymä suunnitelma kasvintuhoojan torjumiseksi ja leviämisen estämiseksi.

7—10 §. Pykälissä ehdotetaan säädettäväksi pakkokeinoja, joilla viranomaiset pystyvät tehokkaasti edistämään lain tarkoitusta.

Kasvintuhoojan saastuttama peruna on sellaisenaan riski kasvintuhoojan leviämiseksi, minkä vuoksi maatalouspiirille ehdotetaan an-

nettavaksi oikeus määrätä saastuneet perunat kuljetettavaksi suojavyöhykkeen ulkopuolella käytettäväksi. Määräyksen antaminen ei edellyttäisi, että lakia olisi rikottu (7 § 2 mom.). Toisaalta maatalouspiirille ehdotetaan oikeutta antaa vastaava määräys sellaisen perunan osalta, joka vastoin lain säännöksiä on kuljetettu suojavyöhykkeelle, hankittu siemenperunaksi tai kasvatettu vastoin lain säännöksiä, jotka koskevat siemenperunan käyttämistä tai kasvatettu vastoin 6 §:n säännöksiä. Näissä tapauksissa määräys ei edellyttäisi sen toteamista, että perunaerä on kasvintuhoojan saastuttamaa. Toisaalta maatalouspiirillä ei kuitenkaan olisi velvollisuutta kuljettamismääräyksen antamiseen, jos peruna ei suojavyöhykkeellä aiheuta vahinkoa.

Puhdistamisesta ja desinfioinnista 5 §:ssä annettujen määräysten rikkominen on sekin tuntuva riski kasvintuhoojan leviämisessä suojavyöhykkeellä. Sen vuoksi ehdotetaan, että maatalouspiirin tehtäväksi annettaisiin päättää, mitkä toimenpiteet on suoritettava sen varmistamiseksi, että jo tapahtunut rikkomus ei johda mahdollisen kasvintuhoojan leviämiseen. Maatalouspiirillä olisi myös oikeus keskeyttää 5 §:n säännösten vastainen työ. Edelleen ehdotetaan pakkokeinoja siltä varalta, ettei määräyksiä noudatettaisi sekä että valtiolle pakkokeinojen käyttämisestä ja asian tutkimisesta aiheutuneet kustannukset voidaan periä asianomaiselta samassa järjestyksessä kuin verot ja maksut peritään (8 §).

Jollei maatalouspiirin 7 §:n perusteella antaa määräystä perunan kuljettamisesta suojavyöhykkeen ulkopuolelle noudatettaisi tai jollei maatalouspiiri katso kuljettamismääräystä riittäväksi, sen olisi lakiesityksen mukaan takavarikoitava perunat. Takavarikon edellytykset ja takavarikosta päättävä viranomainen ehdotetaan siis säädettäväksi pakkokeinolain (450/87) 4 luvusta poikkeavasti. Asian luonteen vuoksi ehdotetaan myös poikettavaksi sanotun luvun säännöksistä muiltakin osin, kuten takavarikoidun perunan myyntiedellytysten, takavarikon kumoamisen ja takavarikon tuomioistuimen tutkittavaksi saattamisen osalta. Näin ollen viittausta pakkokeinolakiin ei ole katsottu aiheelliseksi, vaan otettu 9 §:ään tarvittavat säännökset. (7 ja 9 §).

Rangaistusseuraamuksia koskevilla 10 §:n säännöksissä rangaistusasteikko on sama kuin kasvinsuojelulaissa. Kasvinsuojelulaista poiketen ehdotetaan 3, 4 tai 6 §:n toistuvan rikkomis-

sen varalta säädettäväksi muiden seuraamusten lisäksi myös menettämisseuraamus.

11 §. Suojavyöhykkeellä todetun kasvintuhoojan torjumiseksi ja leviämisen estämiseksi annettujen kasvinsuojelulain 4 §:ssä tarkoitettujen päätösten ja tämän lain 6 §:ssä tarkoitettua torjuntasuunnitelmaa koskevan päätöksen aiheuttamat kustannukset ja vahingot ehdotetaan korvattaviksi siten kuin kasvinsuojelulaisa on säädetty. Kun suojavyöhykkeellä kuitenkin olisi voimassa muusta maasta poikkeavat erityiset säännökset ja määräykset viljely- ja tuotantohygieniasta, terveen siemenperunan käyttämisestä sekä puhdistus- ja desinfiointitoista, ei olisi asianmukaista maksaa edellä tarkoitettuja korvauksia, jos velvoittavien säännösten noudattamatta jättäminen on vaikuttanut kustannusten tai vahingon syntymiseen taikka jos asianomainen on laiminlyönyt velvollisuutensa vahingon rajoittamiseen. Sen vuoksi ehdotetaan, että kyseisissä tapauksissa korvaus jätetään maksamatta tai sen määrää alennetaan.

Vyöhykkeellä noudatettavaksi määrätyn viljely- ja tuotantohygienian, terveen siemenperunan käyttämisen sekä puhdistus- ja desinfiointitoiden voidaan katsoa tuottavan hyötyä sadon määrän ja laadun paranemisena. Tämän vuoksi ehdotetaan, että valtion varoista ei suoriteta muita kuin edellä tarkoitettuja korvauksia.

12—14 §. Pykälät noudattelevat kasvinsuojelulain vastaavia säännöksiä. Viranomaisten mahdollisuuksia esimerkiksi korvausasioiden selvittelyssä ja käytetyn siemenperunan alkupeuran selvittämisessä on tarkoitus parantaa ehdottamalla, että 14 §:ssä annettaisiin valtuus myös kirjanpidon tarkastamiseen.

15 §. Viranomaiset saattavat saada tietoonsa tämän lain mukaisia täytäntöönpano- ja valvontatehtäviä suorittaessaan ammatti- tai liikesalaisuuksia, minkä vuoksi viranomaisille tulisi säätää tätä koskeva salassapitovelvollisuus.

16 §. Kasvinsuojelulain mukaan virka-apua on annettava lain noudattamisen valvonnassa. Ehdotuksen mukaan virka-apua olisi annettava paitsi tämän lain noudattamisen valvonnassa myös sen täytäntöönpanossa.

17 §. Voidakseen mahdollisimman hyvin ehkäistä suojavyöhykkeellä jo olevan kasvintuhoojan leviämistä ja voidakseen torjua kasvintuhoojan maatalouspiirin tulee saada mahdollisimman hyvät tiedot esiintyvistä kasvintuhoojista. Viljelijä, joka tietää kasvintuhoojasta, on jo kasvinsuojelulain perusteella ilmoitusvelvollinen. Tämän lisäksi on aihetta säätää, että maataloushallinnon virkamiehillä ja neuvontajärjestöjen toimihenkilöillä, jotka tehtävissään saavat tietoonsa tai joilla on aihetta epäillä kasvintuhoojan esiintymistä, on nimenomainen velvollisuus ilmoittaa sellaisesta asianomaiselle maatalouspiirille.

18 §. Pykälä sisältää tavanmukaisen säännöksen tarkempien säännösten antamisesta asetuksella.

19 §. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan heti kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Siemenperunan käyttöä koskevaa lain 4 §:n säännöstä ehdotetaan kuitenkin sovellettavaksi ensimmäisen kerran vuonna 1989 käytettävään siemenperunaan.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

siemenperunakeskuksen suojavyöhykkeestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Säännösten tarkoitus ja soveltamisala

Tällä lailla muodostetaan Tyrnävän, Limingan ja Temmeksen kuntien alueista maatalouden tutkimuskeskuksen yhteydessä toimivan siemenperunakeskuksen suojavyöhyke (*suojavaiohyke*). Lain tarkoituksena on valtakunnassa tarvittavan terveen, korkealaatuisen siemenperunan tuotannon turvaamiseksi ennalta estää kasvinsuojelulain (127/81) 2 §:ssä tarkoitettujen kasvintuhoojien, joiden isäntäkasvi on peruna, kulkeutumista suojavyöhykkeelle sekä torjua suojavyöhykkeellä esiintyviä kasvintuhoojia ja estää niiden leviäminen.

Siltä osin kuin 1 momentissa tarkoitettun kasvintuhoojan torjumisesta ja leviämisen ehkäisemisestä tässä laissa ei ole muuta säädetty, sovelletaan siihen kasvinsuojelulakia. Kasvinsuojelulain ilmoittamisvelvollisuutta koskevaa 4 ja 6 §:ää sovelletaan suojavyöhykkeellä sellaisinaan ottaen 6 §:ää sovellettaessa huomioon myös tämän lain nojalla päätetyt rajoitukset.

Tämän lain säännöksiä sovelletaan siemenperunakeskuksen suojavyöhykkeellä. Siemenperunakeskukselta ei kuitenkaan vaadita 3 §:ssä tarkoitettua lupaa eikä 4 §:ää sovelleta siemenperunakeskuksen omaan eikä sen sopimusviljelyyn.

2 §

Viranomaiset

Täytäntöönpanevana ja lain noudattamista valvovana viranomaisena toimii maatilahallitus ja sen alaisena asianomainen maatalouspiiri.

3 §

Kuljetuksen luvanvaraisuus

Suojavyöhykkeellä käytettäväksi tai varastoitavaksi saa kuljettaa muualla viljeltyä tai varastoitua perunaa vain maatilahallituksen antamalla luvalla ja sen määräämillä ehdoilla.

4 §

Siemenperunan käyttäminen

Suojavyöhykkeellä saa siemenperunana käyttää vain suojavyöhykkeellä viljeltyä ja varastoitua perunaa, jonka on oltava joko siementavaran kaupasta annetun lain (669/75) säännösten mukaisesti tarkastettua taikka tällaisesta suojavyöhykkeellä enintään kolmen vuoden ajan lisättyä. Suojavyöhykkeelle 3 §:ssä tarkoitettulla luvalla kuljetettua perunaa saa myös käyttää siemenperunana, jos se on lupaehtoisissa nimenomaan sallittu.

5 §

Puhdistaminen ja desinfiointi

Perunanviljelyssä käytettävät koneet ja kuljetusvälineet ja -laatikot on puhdistettava ja desinfioitava ennen kuin niitä käytetään toisen viljelijän viljelmällä.

Perunavarastot ja perunan varastointiin käytettävät laatikot on puhdistettava ja desinfioitava ennen kuin niitä käytetään perunan varastointiin. Eri viljelijöiden viljelmiltä olevat perunaerät on yhteisvarastossa ja kuljetusvälineissä sijoitettava siten, että mahdollisen kasvintuhoojan leviäminen perunaerästä toiseen estetään.

Perunasadon käsittelyssä käytettäviä koneita ja laitteita ei saa käyttää eri viljelijöiden viljelmiltä olevan sadon käsittelyyn ennen kuin ne kunkin viljelijän perunoiden käsittelyn jälkeen on puhdistettu ja desinfioitu.

Maatilahallitus antaa tarkemmat määräykset ja ohjeet puhdistuksessa ja desinfiointinissa noudatettavasta menettelystä.

6 §

Kasvintuhoojan torjuntatoimenpiteet

Suojavyöhykkeellä sijaitsevalla viljelmällä, jolla on todettu 1 §:n 1 momentissa tarkoitettu kasvintuhooja, on noudatettava maatilahallituksen hyväksymää torjuntasuunnitelmaa.

7 §

Luvattomasti kuljetettu tai kasvatettu taikka saastunut peruna

Maatalouspiirillä on oikeus määrätä, että vastoin 3 §:ää kuljetetut, vastoin 4 §:ää käytettäväksi hankitut tai varastoidut perunat sekä vastoin 4 tai 6 §:ää kasvatetut perunat on kuljetettava suojavyöhykkeen ulkopuolella käytettäväksi. Jollei määräystä viipymättä noudateta tai jollei maatalouspiiri katso määräyksen antamista riittäväksi, sen on otettava peruna takavarikkoon.

Suojavyöhykkeellä olevasta 1 §:n 1 momentissa tarkoitettujen kasvintuhoojan saastuttamasta perunasta on, saastunnan alkuperästä riippumatta, voimassa mitä 1 momentissa on vastoin tämän lain säännöksiä kuljetetusta, käytettäväksi hankitusta, varastoidusta ja kasvatetusta perunasta säädetty.

8 §

Toimenpiteet 5 §:n rikkomisen johdosta

Jos 5 §:n säännöksiä on rikottu, maatalouspiirillä on oikeus päättää velvoittaa se tai ne, joiden lukuun 5 §:ssä tarkoitettua varastoa hallitaan ja 5 §:ssä tarkoitettuja viljelmiä viljellään, suorittamaan tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että jo tapahtunut rikkomus ei johda mahdollisen, vaikkakaan ei ehkä todetun, kasvintuhoojan leviämiseen. Maatalouspiirillä on myös oikeus keskeyttää 5 §:n säännösten vastainen työ.

Jos se, jonka maatalouspiiri 1 momentin mukaisesti on velvoittanut suorittamaan toimenpiteen, laiminlyö toimenpiteen suorittamisen hänelle päätöksessä asetetussa määräajassa, maatalouspiirillä on oikeus suorittaa tai teettää toimenpide.

Ne kustannukset, jotka valtiolle aiheutuvat maatalouspiirin 2 momentin mukaisesti suorittaessa tai suorituttaessa toimenpiteen ja ne kustannukset, jotka valtiolle aiheutuvat sen tutkimisesta, mitkä 1 momentissa tarkoitettujen toimenpiteiden ovat tarpeellisia, peritään valtiolle siten kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa (367/61) on säädetty. Kustannukset peritään siltä, jonka lukuun 5 §:n vastainen työ on tehty tai, jos heitä on useita, heitä yhteisvastuullisesti.

Perittäviin kustannuksiin luetaan teetettyjen toimenpiteiden osalta maatalouspiirin tekijälle suorittama korvaus. Maatalouspiirin itse suorittamien toimenpiteiden ja toimenpiteiden tarpeellisuuden tutkimisen osalta perittäviin kustannuksiin luetaan valtion maksuperustelain (980/73) 2 §:n 1 momentissa tarkoitettujen kustannusten määräämisestä ja kaikkien edellä tarkoitettujen kustannusten perimisen ehdoista määrätään tarkemmin asetuksella.

9 §

Takavarikointi

Takavarikointi, jota 7 §:ssä tarkoitetaan, on suoritettava todistajan läsnä ollessa paitsi silloin, kun todistajan hankkiminen tuottaisi erityistä hankaluutta. Sille, jolta perunat on otettu, on annettava luettelo tai todistus, josta ilmenevät perunoiden määrä ja takavarikon syy, taikka ote takavarikkoa toimeenpantaessa pidetystä pöytäkirjasta. Jollei perunat omistava tai häntä edustava henkilö ole niitä takava-

rikkoon otettaessa läsnä, on takavarikko siitä huolimatta toimitettava kahden todistajan läsnä ollessa. Toimitukseen on tällöin kutsuttava myös, mikäli mahdollista, perunoiden omistajan palveluksessa oleva tai hänen perheeseensä tai talonväkeensä kuuluva henkilö.

Sen poliisipiirin, jossa peruna on takavarikoitu, päällikön tulee maatalouspiirin pyynnöstä, tavaran omistajaa tai hänen edustajaansa kuultuaan, mikäli se hankaluudetta käy päinsä, myydä peruna viipymättä maatalouspiirin hyväksymään tarkoitukseen. Jos takavarikkoon otetun perunan myynnistä aiheutuvat kustannukset olisivat suhteettoman suuret perunan arvoon verrattuina, perunat on maatalouspiirin toimesta hävitettävä.

Takavarikoiduista perunoista saatu myyntihinta jää takavarikkoon siksi, kunnes sitä koskeva asia on lopullisesti ratkaistu. Ellei myynnistä saatuja varoja ole syytteen johdosta julistettu valtiolle menetetyiksi, varat on, myyntija kuljetuskustannusten tultua niistä vähennetyiksi, annettava sille, joka omisti perunat niitä takavarikoitaessa tai sille, jolle oikeus varoihin on siirtynyt.

10 §

Rangaistus- ja menettämisseuraamukset

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo hänelle tässä laissa säädetyn velvollisuuden

1) kuljettamalla ilman lupaa suojavyöhykkeellä käytettäväksi tai varastoitavaksi perunaa,

2) kasvattamalla perunaa vastoin 4 tai 6 §:n säännöksiä,

3) laiminlyömällä noudattaa 5 §:n säännöksiä tai

4) laiminlyömällä hänen suoritettavakseen 8 §:n 2 momentin nojalla määrätyt toimenpiteet,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta, *siemenperunakeskuksen suojavyöhykettä koskevien säännösten rikkomisesta* sakkoon tai enintään kuudeksi kuukaudeksi vankeuteen.

Joka toistuvasti rikkoo 3, 4 tai 6 §:n säännöksiä, voidaan tuomita menettämään valtiolle luvattomasti kuljettamansa perunat tahi perunasadon, jonka hän on saanut käyttämällä viljelyyn muuta kuin sallittua siemenperunaa tai viljelemällä perunaa vastoin 6 §:ssä tarkoitettua torjuntasuunnitelmaa taikka niistä 9 §:n mukaisesti saadut varat.

11 §

Valtion varoista maksettavat korvaukset

Suojavyöhykkeellä todetun kasvintuhoojan torjumiseksi ja leviämisen estämiseksi annettujen kasvinsuojelulain 4 §:ssä tarkoitettujen päätösten ja tämän lain 6 §:ssä tarkoitettua torjuntasuunnitelmaa koskevan päätöksen aiheuttamat kustannukset ja vahingot korvataan siten kuin kasvinsuojelulaissa on säädetty. Korvausta ei kuitenkaan makseta tai sen määrää alennetaan, jos asianomainen on jättänyt noudattamatta tätä lakia taikka sen nojalla annettuja säännöksiä, määräyksiä tai päätöksiä ja on siten vaikuttanut kustannusten tai vahingon syntymiseen tai jos hän on laiminlyönyt velvollisuutensa vahingon rajoittamiseen.

Tämän lain nojalla ei valtion varoista suoriteta muita kuin 1 momentissa tarkoitettuja korvauksia.

12 §

Muutoksenhaku

Muutosta haetaan maatalouspiirin antamiin päätöksiin maatilahallitukselta ja maatilahallituksen antamiin päätöksiin korkeimmalta hallinto-oikeudelta sen mukaan kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty.

Tämän lain 6—9 §:n nojalla annettuja päätöksiä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakua käsittelevä viranomainen toisin määrää.

13 §

Viranomaisten avustajat

Tämän lain mukaisissa tehtävissä voidaan käyttää apuna maatalouden ja puutarhatalouden neuvontajärjestöjä ja suojavyöhykkeen kuntien maatalouslautakuntia siten kuin asetuksella säädetään sekä maa- ja metsätalousministeriön erikseen tarvittaessa määräämiä henkilöitä.

14 §

Viranomaisen ja sen avustajan valtuudet

Edellä 2 §:ssä mainittujen viranomaisten edustajilla ja 13 §:ssä tarkoitettujen järjestöjen toimihenkilöillä, suojavyöhykkeen kuntien maatalouslautakuntien maataloussihteereillä sekä maataloussihteerin estyneenä ollessa tai

milloin kunnassa ei ole maataloussihteeriä, maatalouslautakuntien puheenjohtajilla samoin kuin 13 §:ssä tarkoitetuilla maa- ja metsätalousministeriön määräämillä henkilöillä on oikeus tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten täytäntöönpanoa ja noudattamisen valvontaa varten päästä viljellylle ja muille alueille, tuotanto-, varasto- ja muihin rakennuksiin samoin kuin kuljetusvälineisiin sekä suorittaa niissä tarkastuksia, täytäntöönpanotehtäviä, tarkastaa kirjanpitoa ja ottaa korvauksetta näytteitä tutkimuksia varten.

15 §

Salassapitovelvollisuus

Tämän lain mukaisesti täytäntöönpano- ja valvontatehtäviä suorittava henkilö ei saa luvattomasti ilmaista kenellekään sivulliselle eikä käyttää yksityiseksi hyödykseen näissä tehtävissä selville saamaansa ammatti- tai liikesalaisuudeksi katsottavaa seikkaa.

16 §

Virka-apu

Poliisiviranomaisen tulee 2 §:ssä tarkoitetun viranomaisen pyynnöstä antaa virka-apua tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten, määräysten ja päätösten täytäntöönpanossa ja noudattamisen valvonnassa.

17 §

Virkamiehen ja toimihenkilön ilmoitusvelvollisuus

Valtion siementarkastuslaitoksen viljelytarkastaja, suojavyöhykkeellä toimivan maatalouslautakunnan puheenjohtaja ja maataloussihteeri, suojavyöhykkeellä toimivan neuvontajärjestön toimihenkilö sekä asianomaisen maatalouspiirin ja maatilahallituksen kasvintarkastustoimiston virkamiehet ovat, todetessaan tai kun heillä on aihetta epäillä, että 1 §:n 1 momentissa tarkoitettua kasvintuhoojaa esiintyy suojavyöhykkeellä olevalla tietyllä alueella tai paikassa, velvollisia ilmoittamaan asiasta ja antamaan tarpeelliset tiedot asianomaiselle maatalouspiirille.

18 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

19 §

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1988. Tämän lain 4 §:ää sovelletaan ensimmäisen kerran vuonna 1989 käytettävään siemenperunaan.

Helsingissä 16 päivänä syyskuuta 1988

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Maa- ja metsätalousministeri *Toivo T. Pohjala*

